

God Jul

Nr 4 - 1994

Lary

Manusstopp nästa n:r
30 januari 1995

Årgång 22 - N:r 4/1994

Ansv. utg.: Elof Bystedt
Redaktör: Inge Hansson
Red.-kommitté: Elof Bystedt, Inge
Hansson, Per-Arne Herbertsson

Utgivare:
Svenska Laryngförbundet.

Redigering, grafik: Stockholmskonsult
Folke Eriksson AB.
Tryckt hos Enskede Offset.

LARY

- en tidskrift för

- ° laryngektomerade - de som fått struphuvudet bortopererat
- ° hemilaryngektomerade - de som fått ena stämbandets bortopererat
- ° glossektomerade - de som fått tungan eller delar av tungan bortopererat
- ° de som opererats för cancer i munhålan
- ° de som genom strålbehandling fått bestående men

Lary

OMSLAGSBILD:

Åtorps Herrgård, om vilken du kan läsa mera på mittuppslaget i detta nummer av Lary.

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

*o har läns- och regionföreningar
verksamma över hela landet*

*o har kontakt med motsvarande för-
bund i andra länder*

*o har förtroendeanslutna läkare,
tandläkare, logoped, kuratorer och
dietister*

*o är en av huvudmännen i Cancer-
fonden*

*o tillhör handikappförbundens sam-
arbetsorgan*

*o finansieras genom medlemsavgif-
ter och anslag, bl.a. statligt organisa-
tionsstöd*

*o har instiftat fristående stiftelsen
Laryngfonden, som bl.a. ger rehabili-
teringsstöd till laryng-, hemilaryng-
och glossektomerade*

*o arbetar för lika rätt till behandling,
vård och rehabilitering samt för so-
cial trygghet*

o utger tidskriften Lary

*o värnar sina medlemsgruppers in-
tressefrågor.*

Konsulent, Malmö:

Gull-Britt Mårtensson,
Dalaplan 5 A, 214 24 Malmö
Tel. 040 - 92 43 40

KANSLI

Besöksadress: Barks väg 14,
(Bergshamra), Solna
Postadress: Barks väg 14,
170 73 Solna
Telefon: 08-655 83 10 och
08-655 83 20.
Texttelefon: 08-655 43 20
Telefax: 08-655 46 10
(Obs ovanstående adresser och
telefonnummer gäller även Lary
Laryngfonden har samma adress
men nås på tel. 655 40 01)

Telefontider:
Månd-fred 09.00-12.00 samt
13.00-15.00. (Övriga tider auto-
matisk telefonsvarare på tel. 08-
655 83 10).
Postgiro: 851754-2
Bankgiro: 57903-5373

Förbundets kontakt- personer:

Förbundsordf. Elof Bystedt,
Kornvägen 4, 145 71 Norsborg.
Tel. 08-531 717 88 samt
mobitel. 010-215 74 75 och
010-271 41 57.

Kassaförvaltare Gert Hall,
Kastvindsvägen 2, 231 55 Trelle-
borg. Tel. 0410-14952.

Tidskriften Lary:

Adress och telefon, se ovan
under kansli.

Laryngfonden:

Barks väg 14, 170 73 Solna.
Tel.tid: 10.00-12.00
Tel. 08-655 40 01
(Övrig tid telefonsvarare)
Postgiro 918258--5
Bankgiro: 5793-0661

LARYNGFÖRBUNDETS LÄNS- o. REGIONFÖRENINGAR - kontaktpersoner:

ESKILSTUNA: Per Lindell, Levins gränd 2 (2 tr),
644 32 Torshälla. Tel. 016-35 51 35

FALUN: Holger Andersson, Rådmanvägen 27,
791 61 Falun. Tel. 023-160 95

GÄVLE: Siv Baglien, Oxtorget 1 B, 826 00 Söderhamn.
Tel. 0270-164 59

GÖTEBORG: Eric Hermansson, Gitärrogatan 1,
421 41 V:a Frölunda. Tel. 031-47 87 63

HALMSTAD: Åke Karlsson, Betelvägen 10,
302 30 Halmstad. Tel. 035-10 21 23

LINKÖPING: Nils Björck, Mårdstigen 4,
590 30 Borensberg. Tel. 0141-41046

LUND: Erik Ohlsen, Tordönsvägen 4 I,
222 27 Lund. Tel. 046-13 14 05

STOCKHOLM: Rune Emterborn, Sköndalsvägen 114 (IV),
128 68 Sköndal. Tel. 08-93 87 58

SUNDSVALL: Björn Edlund, Soldatväg. 1, 881 40 Sollefteå.
Tel. 0620-122 80

UPPSALA: Rune Wiklund, Ynglingagatan 5, 753 34 Uppsala.
Tel. 018-26 18 56

VÄSTERÅS: Rolf Lundevall, Klockartorpsgatan 26 C,
723 44 Västerås. Tel. 021-14 30 73 eller
Bjarne Johansson, Axel Oxenstiernas gata 42,
724 73 Västerås. Tel. 021-35 45 60

ÖREBRO: Laryngfören. i Örebro län, Per-Arne Herbertson,
Eklundavägen 9-15 E, 702 17 Örebro. Tel. 019-18 47 08

MUNHÅLECANCERPROJEKTET PRESENTERAT PÅ KONFERENS I VANCOUVER, KANADA

Den 7-12 augusti i år hölls "The 8th International Conference on Cancer Nursing, i den sagolikt vackra staden Vancouver, British Columbia, Canada.

Över 1.100 deltagare från 58 länder hade anmält sitt intresse. Karolinska sjukhuset var väl representerat med 12 av 48 deltagare från Sverige.

Vi som reste tillsammans var Lena Nyström, chefssjuksköterska öron-avdelning 1, Karolinska sjukhuset, Marie Säfström, resursperson från Svenska Laryngförbundet samt Gun-Marie Larsson, kurator på ÖNH-kliniken.

□ POSTERUTSTÄLLNING

Vår arbetsuppgift under konferensen var att genom en posterutställning samt genom broschyrer representera Svenska Laryngförbundets projekt för munhålecanceropererade och laryngektomerade personer i Sverige.

Projektet belyser vikten av ett fungerande samarbete mellan ett handikappförbund och den offentliga sjukvården, där målsättningen är att genom uppsökande verksamhet med fyra anställda kontaktpersoner nå de opererade personerna i Sverige. (Kontaktpersonerna är själva opererade för cancer).

Målsättningen är därefter att ge dessa personer samt deras anhöriga stöd, hjälp och utbildning i rehabiliteringsprocessen.

Forskningskonferens om handikapp/teknik

En konferens med rubriken "Forskning om handikapp och teknik - nya möjligheter" har genomförts av Handikappinstitutet.

Konferensbakgrund är den stiftelse för strategisk forskning som den avgående regeringen bildade i våras med kapital från löntagarfonderna. Fondens avkastning skall satsas på forskning av högsta internationella klass och av strategisk betydelse för Sveriges konkurrenskraft internationellt. Fondens tillgångar är sex miljarder kronor.

Ett sätt är att få igång samtalsgrupper vid sjukhus runt om i landet.

Modellen är hämtad från ÖNH-kliniken på Karolinska sjukhuset där denna verksamhet har erbjudits till patienterna sedan 1979.

Ett annorlunda, och för oss mera spännande inslag i vår utställning var att få marknadsföra Stom-vent 1 och 2 från Gibeck. Broschyrer, pennor och visitkort delades ut och med tanke på åtgången var intresset stort.

□ KONFERENSTEMA: "SHARING OUR WORLDS"

Den första dagen inleddes med en öppningsceremoni där vi hälsades välkomna av talare från olika cancervårdsföreningar i Canada och USA. Därefter talade Vernice Ferguson, president för The International Society for Nurses in Cancer Care.

Efter välkomstorden bjöds vi på en färgsprakande underhållning av en grupp indianer som sjöng och dansade.

□ VI FICK VÄLJA

Under veckan som följde kunde vi från ett mycket välspäckat program välja mellan intressanta föredrag. Eftersom vårt intresse fokuserades på ÖNH-området kan vi nämna intressanta inslag från Kenya, Japan, Nederländerna och Israel, där sjuksköterskor talade om palliativ (smärtlindrande) vård och ritualer kring döendet samt synen på döden från deras respektive hemländer. Även under denna konferens framhölls betydelsen av ett fungerande lagarbete runt patienten som A och O i omvårdnadsarbetet.

□ FRITIDSAKTIVITETER

En eftermiddag fick vi tillfälle åka med färja, buss och linbana för att

se staden Vancouver från en högt belägen utsiktsplats. Utsikten var svindlande med blått vatten och en stadskärna bestående av höga hus, omgärdad av höga berg.

En kväll var alla deltagare från Danmark, Norge, Finland, Island och Sverige inbjudna till en skandinavisk afton. Här gavs tillfälle att lära känna kollegor från våra grannländer samt att utbyta yrkeserfarenheter. En mycket givande och trevlig kväll.

□ SAMMANFATTNING

Att ha förmånen att tillsammans med arbetskamrater få åka till en konferens för att dels inhämta kunskaper och dels visa upp sitt eget arbete känns detsamma som temat för hela konferensen - d v s "Sharing our Worlds".

Med tack:

Lena Nyström och Gun-Marie Larsson.

Gun-Marie Larsson leder det numera också internationellt kända "munhålecancerprojektet" - Laryngförbundets framgångsrika projekt.

Samtalsgruppen i Västerås har ett gediget program

Det är nu cirka ett år sedan vi på Öronkliniken i Västerås tog kontakt med Svenska Laryngförbundets grupp för munhålecancerprojektet. (Tänk vad ett år går fort). Upptakten var att patienter som opererats för cancer i munhålan uttryckte önskemål om att få träffa andra i liknande situation.

Vi bjöd in gruppen från Laryngförbundet till oss för att få information om förbundets projekt. Det blev en heldag på kliniken den 14 oktober -93.

Under förmiddagen informerade teamet personal från käk-, onkolog- och öronklinik. Under eftermiddagen träffade teamet inbjudna patienter tillsammans med oss.

Det blev en lyckad dag med mycket positiv respons från både personal och patienter.

Detta resulterade inte enbart i att vi kom igång med en samtalsgrupp, utan dessutom bildades en arbetsgrupp med personal från berörda kliniker. Arbetsgruppens målsättning är att höja vårdkvaliteten inom munhålecancervården i Västerås.

□ GEDIGET PROGRAM

Vårt program var gediget med inbjudna experter vid nästan varje sammankomst. Dr Bo Wilhelmsson från öronkliniken informerade om olika behandlingsmetoder idag och i morgon inom munhålecancervården. Specialisttandvården, tandläkare Erik Berglin och tandvårdshygienist Gunilla Ekman berättade om förebyggande tandvård, strålskadorna och

om det för gruppen ständiga problemet med muntorrhet.

Dietist Maria Eriksson, medicinkliniken, informerade om betydelsen av näringsriktig kost före och under strålbehandlingen samt gav tips om alternativa matprodukter för den som har svårt att tugga och svälja.

□ GOD FAKTAKUNSKAP

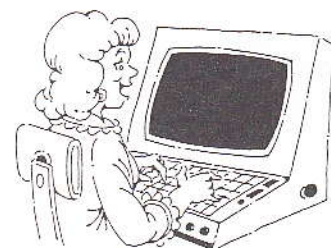
Mot slutet av terminen upplevde vi alla, både deltagare och gruppleddare, att vi fått mycket god faktakunskap, men att gruppmedlemmarna behövde få mera tid att samtala med varandra utifrån egna upplevelser och erfarenheter. Därför bestämde vi oss för att under höstterminen bjuda in bara vid något enstaka tillfälle.

Eftersom vi båda undertecknare är nya som samtalsledare, känner vi oss darriga på benen och naturligtvis har många frågor dykt upp. Räcker vi till? Har vi tillräckligt med utbildning för att våga ta tag i de svåra frågorna? Hur stöttar vi varandra? Hur klarar vi som samtalsledare att hålla ihop gruppen? Finns det underlag för en kontinuerlig samtalsgrupp i Västmanland? osv.

Trots att vi ibland vacklar så känner

vi att den entusiasm och glädje som gruppdeltagarna kommer med till våra träffar ger oss styrka och inspiration att fortsätta.

Gudrun Johansson, kurator och Kerstin Gustavsson, logoped (båda vid Centrallasarettet i Västerås).

35 miljoner kronor till utvecklingsarbete på handikappområdet?

"Vingar åt människans förmåga" är den smått lyriska rubriken på en rapport från förra regeringens kommission för att främja en bred användning av informationsteknologin, Informationsteknologi-kommissionen. (IT-kommissionen).

Rapporten innehåller förslag och riktlinjer på en rad användarområden.

C:a en miljard kronor föreslås lämnas för stöd till insatser som IT-kommissionen kan komma att aktualisera. IT-kommissionen rekommenderar bl.a. att 35 miljoner kr reserveras för att stödja utvecklingsarbetet på handikappområdet.

Handikappinstitutet har i skrivelse till stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling erbjudit sig att förvalta de 35 miljonerna som IT-kommissionen föreslagit som stöd för utveckling på handikappområdet.

ETT STORT TACK

till Laryngfonden som gjorde det möjligt för oss att delta i det Nordiska seminariet, Billinge, Skövde.

Kerstin Carlsson, Senja Sigefjord, Britt-Lena Staberg, Ewa Holmberg, sjuksköterskor, öronkliniken, universitetssjukhuset, Linköping.

Från vänster ser vi här Britt-Lena, Senja, Ewa och Kerstin, sminariedeltagare

NEJ TILL HANDIKAPPERSÄTTNING KAN BEGÄRAS BLI OMRÖVAT

ENLIGT EN PRINCIP INOM FÖRVALTNINGSRÄTTEN KAN EN SÖKANDE SOM FÅTT AVSLAG PÅ SIN ANSÖKAN OM HANDIKAPPERSÄTTNING UNDER VISSA FÖRUTSÄTTNINGAR INKOMMA MED NY ANSÖKAN I SAMMA SAK OCH KAN DÅ FÅ DEN BIFALLEN UTAN HÄNSYN TILL DET TIDIGARE AVSLAGET.

Med stöd av denna princip har en laryngektomerad möjlighet att göra en ny ansökan om handikappersättning trots att han redan fått avslag på sin ansökan.

Flera sådana "nyansökningar" har gjorts med glädjande resultat.

Några exempel:

α BENGT FICK RÄTT!

Bengt laryngektomerades 1968. Han ansökte om handikappersättning 1982. Ansökan avlogs av Försäkringskassan. Varken Försäkringsrätten eller Försäkringsöverdomstolen ändrade kassans beslut. Bengt, som kände sig orättvist behandlad, inkom 1989 med en ny ansökan om handikappersättning. Försäkringskassan avlog hans ansökan. Bengt stod emellertid på sig och överklagade till Kammarrätten. Genom en dom i Kammarrätten beviljades han handikappersättning från och med oktober 1989.

α ANDERS FICK FÖR LÅG ERSÄTTNING

Anders hade beviljats handikappersättning med 34 % av basbeloppet. Han överklagade Försäkringskassans beslut för att få högre ersättning. Försäkringsrätten och Försäkringsöverdomstolen ändrade inte kassans beslut.

Anders gjorde då en ny ansökan för att få högre handikappersättning. Försäkringskassan fann att han inte var berättigad att få högre handikappersättning än 34 % av basbeloppet. Han överklagade till Försäkringsrätten och yrkade att rätten skulle inhämta utlåtande från medicinsk sakkunnig till stöd för att han var berättigad till högre ersättning. Rätten fann att något utlåtande inte behövdes i målet och ändrade inte Försäkringskassans beslut.

I Försäkringsöverdomstolen yrkade han ånyo att utlåtande skulle inhämtas. Domstolen, i likhet med Försäkringsrätten, avlog yrkandet och fann att Anders inte var berättigad till högre ersättning än de medgivna 34 procenten av basbeloppet.

Trots två avslag av sin ansökan i Försäkringsöverdomstolen gav inte Anders upp. Han införskaffade på egen hand ett utlåtande från en sakkunnig läkare. I utlåtandet styrktes att hans behov var så omfattande att det fanns grund för en högre handikappersättning än de 34 procenten. Med stöd av utlåtandet ingav Anders en tredje ansökan. Resultatet blev att han beviljades en handikappersättning med 53 % av basbeloppet!

α STEN - ÄNNU ETT AVSLAG

Sten, som laryngektomerades 1970, ansökte om handikappersättning 1973. Försäkringskassan avlog ansökan. Beslutet överklagades inte då men 1991 ansökte Sten på nytt. Även då: Avslag hos Försäkringskassan. Kammarrätten ändrade inte Försäkringskassans avslagsbeslut. Sten, som ansåg att beslutet och domen var oriktiga, sände en ny ansökan till Försäkringskassan. Den gången beviljade Försäkringskassan honom handikappersättning med 53 % av basbeloppet fr.o.m. december 1991.

α SKÅL ATT KÄMPA VIDARE

Det finns fler fall som liknar de exempel som har nämnts här. Vad innebär det i praktiken? Jo, det finns flera larynger som tidigare ansökt om handikappersättning, men fått avslag på sina ansökningar. I sådana fall känner man sig vanligen orättvist behandlad. Men å andra sidan saknar man i regel kunskaper och energi för att kämpa vidare för att få upprättelse.

Med de vunna erfarenheterna som grund kan det anses meningsfullt att laryngektomerade som gjorts rättslösa genom undermåliga utslag återigen ansöker om handikappersättning. Utsikterna till ändring till det bättre är goda!

Elise Lindqvist.

NOT:

Namnen i de exempel som angivits i artikeln är fingerade.

Laryngförbundet noterar med tillfredsställelse att flera medlemmar som tidigare fått avslag på ansökan om handikappersättning numera - efter nya ansökningar - fått ersättning beviljad.

Förbundet är fullt medvetet om att en ny ansökan skall göras fackmässigt för att nå positivt resultat. Reglerna vid en prövning av en ny ansökan är så komplicerade att en person utan ingående juridiska kunskaper har svårt att klara sig på egen hand.

I samtliga fall där handikappersättning beviljats på ny ansökan har sökanden fått hjälp av sakkunnig jurist. Laryngförbundets medlemmar, som tidigare fått avslag (eller i vissa speciella fall fått bifall på för låg nivå) och som önskar göra ny ansökan med stöd av jurist kan kontakta Svenska Laryngförbundets kansli (Elise Lindqvist) på tel. 08-655 83 10.

Sörmlänningar på utflykt

Sörmlands Laryngförening har genomfört en 2-dagars rehabresa till Grisslehamn och Åland med Barbro Göransson som uppskattad reseledare, inte minst på grund av hennes förtrogenhet med den trakt vi 11 resenärer besökte.

En del av tiden ägnades kulturen - vad eljest då man befinner sig i Albert Engströms hemtrakter och nära Engström-museet. Suveräna guider följde oss i såväl museet som den Engströmska ateljén.

Tack Barbro, för en välorganiserad rehabresa!

Herman Sjögren.

Föreningsmässan i Kumla - Laryngerna syntes och hördes

Fritidsnämnden och föreningar i Kumla anordnar regelbundet en föreningsmässan i Kumla. Det fanns dessbättre i år också en monterplats ledig som Laryngföreningen kunde boka in sig på.

Det blev två arbetsfyllda dagar och förbrukade Servox-batterier för under-tecknads del.

Eftersom skrivaren har svårt att hålla tyst så blev det för Laryngernas del mycket givande dagar, eftersom det gav kontakter med såväl sjukhuspersonal som anhöriga till opererade. Eftersom många var nyfikna på min Servox och varför jag låter som en levande robot fick jag på ett bra sätt föra fram hur farligt det är att röka och snusa.

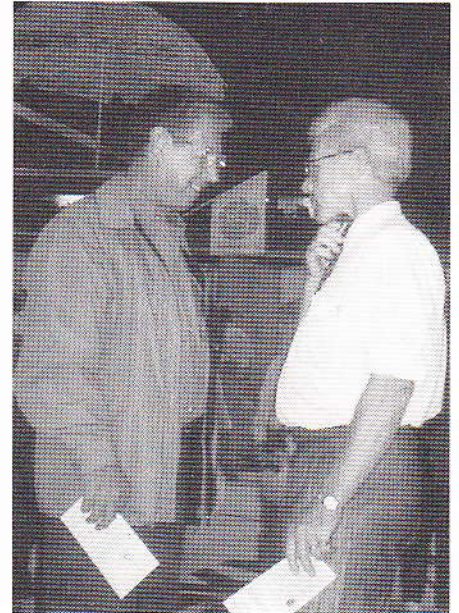
Erfarenheten från mässan styrker påståendet att det är mycket viktigt för oss att få informera om våra problem så ofta tillfälle ges.

Några personer yttrade till mej:

- Det är bra att du vågar ge dej ut såhär, det gör ju att man inte behöver fundera då man stöter på dej eller andra laryngektomerade ute på stan...

Tack till Fritidsnämnden i Kumla för monterplatsen. Och hopp om att få återkomma även nästa gång.

Per-Arne Herbertson.

Per-Arne Herbertson ger information

Juniorer testar Servox

Ewa i Landskrona söker kontakt genom Lary

Jag har varit medlem i Laryngförbundet i två år nu. Fick höra talas om det av en kurator i Lund efter det att en strålbehandling mot tandvårdsskador gått snett. Den tog nämligen på både luftstrupe och stämband.

Cancern försvann men så gjorde så småningom även rösten och en del av andningen. Luftstrupen krympte till 7 mm mot normala 14 mm. Stämbanden växte ihop så luftströmmen mellan dem minskades till 1/3 mot normalt.

Efter åtskilliga operationer, med delning av laser, är nu stämbanden nästan obefintliga och det lilla som är kvar är stelt och rör sig inte. Luftstrupen har blivit vidgad till 10 mm.

Jag har nu blivit förtidspensionerad efter en lång kamp med Försäkringskassan. Jag blir lätt andfådd och väldigt torr i hals och näsa när jag glömmer mej och tar i som förr. Slemhinnorna i svalget fick ju också en törn.

Nu till mina funderingar:

Jag känner mej som varken fågel eller fisk eftersom jag inte är laryngektomerad

och inte heller glossektomerad. Jag är hel på halsen. Jag kan viska.

Har försökt komma i kontakt med andra som råkat ut för detsamma som jag. På sjukhuset kan dom inte hjälpa för den som dom haft före mej med samma dilemma har avlidit. Så nu undrar jag om Lary kan hjälpa mej med en efterlysning av personer med samma diagnos som min, vilken är: Laryngo-Trac\$Sheal Stenosis.

Det skulle kännas skönt att kunna "lufta" mina erfarenheter med någon som gått igenom detsamma som jag.

Uppriktigt sagt har jag inte riktigt accepterat förlusten av min röst och nedsatta kondition.

Det är ett helsike att försöka delta i bjudningar och andra träffar där det blir över 8-10 personer. När jag behöver hämta andan tror folk att jag talat färdigt och tar ordet ifrån mej...

Har fått tre barn-barn sista tre åren och jag orkar dåligt med dem, även om de är en och en.

Snälla, kan ni hjälpa mej att komma i kontakt med någon som haft samma erfarenheter?

Tacksam, och med vänlig hälsning

Ewa Eskilsson,
Tallvägen 8,
261 71 Landskrona
Tel. 0418-353 74.

"Tobaksdag" för skolsköterskor i Örebro

Tillsammans med läkarna Matz Larsson och Jan Hallström har laryngerna i Örebro genomfört en temadag kring tobak.

Bland den talrika publiken - ett 90-tal personer - fanns bl.a. skolsköterskor.

Medverkande, utöver redan nämnda var dr Per Nyander från Läkargruppen i Örebro för en rökfri generation och Monica Schwerin från Region-sjukhuset i Örebro, samt undertecknad.

□ BRED UPPLÄGGNING

Dagens program hade en bred uppläggning. Här berördes bl a tobakens skadeverkningar, reklamfrågor, passiv rökning och rökavvänjning.

Naturligtvis fanns frågan med: Vad gör vi för att påverka skoleleverna så att de inte börjar röka - en av de frågor som livligt diskuterades i dagens grupparbete.

Under dagen kom också frågan upp om laryngernas medverkan i skolinformation - och besvarades med ett "vi ställer upp så mycket vi kan".

Fler sådana här temadagar behövs!
Per-Arne Herbertson.

Dr Jan Hallström

GÖTEBORGARE I PARIS - uppskattad sommarresa

28 förväntansfulla Göteborgare deltog i Laryngföreningens i Göteborgs försommarresa till Paris (om vilken Lary borde berättat tidigare). Busstart i inte allt för trevligt väder, vilket man ändrade på till det bättre under resans gång.

Lary saxar några avsnitt ur en längre berättelse.

Genom Danmark ner till Rödbys och därifrån en timmas färja till Puttgarden. Med nödvändigt inmundigande av populära danska smörrebröd. Tillsammans med en eller annan öl.

□ ÖVERNATTNING I HAMBURG

De 28 resenärerna hann med en kvällsupplevelse i Hamburg: utfärd till Planten und Blumen med färggrant vattenspel och beledsagande musik.

Därefter Gent i Belgien, som likaledes bjöd på nattkvarter. Gent fann man vara en gammal kulturstad med gammal, mycket vacker bebyggelse. De tre stora kyrkorna från renässansens 1400-1500-tal bidrog till skönhetsintrycket.

□ MOT PARIS!

Från Gent - 40 mil kvar till Paris, där sällskapet "hamnade" på ett hotell ett stenkast från berömda Moulin Rouge vid Place Pigalle.

Så var det dags att likt Hasse Alfredsson slå runt på Sacré Coeur uppe på Montmartre-kullen.

Så pr fot till Place du Tertre där "målarerna" håller till i det fria.

250 av dem har polisens tillstånd att måla och sälja sina verk här, men om det inte finns poliser i närheten är de dubbelt så många.

Och om polisen dyker upp? Jo, som genom ett trollslag är antalet korrekt igen.

Samma dag hann man med en äkta parisisk show med trollkonster, musik, sång och spex.

□ MYCKET ATT SE

Fjärde utflyktsdagen blev det stor rundtur i Paris: Notre Dame, Triumfbågen, Operan, Madeleinekyrkan, Place de Concorde och en hel del annat.

Några "lediga" timmar efter besök i en parfymfabrik, nyttjades av många till shopping. Tex på välkända Lafayette.

På kvällen båt Rundtur på Seine och vackra syner: Belysta sevärdheter som Eiffeltornet och åtskilligt mera. På kvällen valfritt program varvid många valde att besöka berömda Moulin Rouge med dess cabaret.

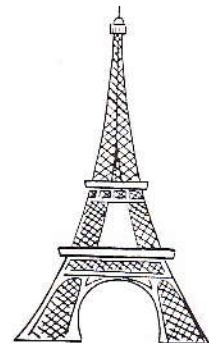
□ UPP I HÖJDEN

Dag fem: Besök i Eiffeltornet - så högt man ville av de 320 metrarna. Dess högre dess dyrare hissbiljett. Gruppen var en liten del av de 5,7 miljoner som varje år besöker tornet. Många bäckar små...

På kvällen musettedragsspel och god mat.

Och påföljande dag hemåt med övernattnings i Bremen på vägen. För att så småningom vara hemma i Göteborg igen - trötta men nöjda. Och bäst av allt, kanske: En sådan här resa ger - utöver alla upplevelser - en samhörighetskänsla och gemenskap. Det känns skönt. Vi sitter ju alla i samma båt - förlåt, buss - vilket framgått av dessa axplock ur en reseskildring från

Eric och Gösta.

NOTISERAT

om Laryngföreningarnas aktiviteter

□ Göteborgsföreningen har deltagit i en hearing i Dalheimers hus om "Göteborgs sjukvård i dag och i morgon - hur ser det ut 1995?"

□ I god tid före EU-valet genomfördes i Göteborg i ABF:s kurser gällande bl.a. EU, handikapp och sociala frågor, och andra EU-frågor. Laryngföreningen i Göteborg framförde bl.a. vikten av att handikapprelsen även efter medlemskap i EU skulle ha möjlighet delta i remissförfarande enligt den gamla "svenska modellen".

□ Två av Göteborgsföreningens medlemmar har deltagit i ett tvådagars seminarium om EU-frågor, arrangerat av Statens Handikappråd.

□ Göteborgsföreningen har genomfört en trivselresa pr båt till Frederikshavn. 23 medlemmar deltog och trivdes.

□ Logopedchefen på Sahlgrenska sjukhuset, Birgit Risberg-Berlin, har deltagit i månadsmöte med Laryngföreningen i Göteborg. Hon noterade att allt fler nyopererade önskar erhålla Blom-Singer-ventilen.

□ Två av Göteborgsföreningens medlemmar som deltog i en rehabkurs i Eslöv i maj har framfört mycket kritiska synpunkter på kursen. Där saknades t ex logoped och en del av kursen kom aldrig igång. Kritiska synpunkter framfördes också beträffande kursledningens arbete.

□ Göteborgsföreningens rekreationsresa till Österlen samlade ett 20-tal nöjda medlemmar.

□ Linköpingsföreningen har haft deltagare med på en kurs - Europa och de handikappade - på Mariebergs Folkhögskola.

□ Linköpingsmedlemmen Eva Holmberg har deltagit i en studieresa till Danmark tillsammans med logopederna Christina Danbolt och Eva von Krusenstierna, och sammanträffade bl.a. med danska larynger.

□ 13 medlemmar ur Linköpingsföreningen deltog i en utflykt till Kalmar läns Museum, där man bland annat kunde bese en stor mängd föremål från regalskeppet Kronan. Vidare tilldrog sig Jenny Nyströms teckningar stort intresse.

□ Södermanlands läns Laryngförening har diskuterat ett samgående med

Örebro/Värmlands Laryngförening, med bibehållen sektionsverksamhet i Södermanland.

□ Örebro/Värmlands Laryngförening har uttalat sitt missnöje med nytt förslag till landstingsbidrag i Örebro län. De föreslagna reglerna ger inte föreningen möjlighet att erhålla del i föreningsstödet.

□ Örebro/Värmlands Laryngförening har deltagit i en föreningsmessa i Kumla.

□ Uppsalaföreningen har gjort en summering av en del av sin verksamhet under 1994:

- 10 lektioner med information i två Uppsalaskolor
- 1 informationsträff med landstingspolitiker
- 2 talkurser på Gysinge Folkhögskola
- Flertal besök hos patienter på Akademiska sjukhus inför förestående operationer
- 1 studiecirkel i historia (kring Herman Lindqvists "Sveriges historia")
- 8 deltagare vid Laryngförbundets kongress i Skövde.

NOTISERAT

från Laryngförbundets ordförändrträff:

□ Deltagarna fick information om Island, och möjligheterna - framförallt ekonomiska sådana - för deltagande i Nordiska kongressen där 1996. Föreningsordförändarna lämnade å sin sida information beträffande "islandsarbetet" i sina respektive föreningar.

□ Förbundsordförändaren informerade om 1995 års seminarium i anslutning till riksstämman. Tema blir: Livskvalitet.

□ Gun-Marie Larsson lämnade utförlig information om Munhälcancerprojektet, och av rapporten framgick att arbetet varit mycket framgångsrikt.

□ Ordförändrträffens uppdrag från Riksstämman att till stadgarna föra besked om när föreningarna senast varje år skall ha betalt in medlemsavgifterna till förbundet. Datum sattes till 15 mars.

□ Frågan om medlemsrekrytering till förbundet diskuterades. Sjukvårdens sekretess är hård. En organisation - ej tillhörande SLF - har missbrukat gällande regler, vilket inte gör arbetet lättare framöver.

□ En lista för nomineringar för val på nästa års riksstämma kommer att utsändas till alla medlemmar, som hjälp för valberedningen i dess arbete.

□ Örebro läns landsting har ändrat sina

BLI INFORMATÖR!

Hjälp Svenska Laryngförbundet - och ställ upp för larynger och glossektomerade, genom att delta i informationsverksamheten. Bland annat i landets skolor.

Då kan du också slå ett slag mot tobaksbruket!

För att få fler informatörer i arbete och för att fortbilda dom sedan redan är igång, genomför Svenska Laryngförbundet ännu en informatörskurs.

Kursen förläggs till Åtorps Herrgård i Munkedal och hålles 27-30 mars.

Laryngförbundets kansli ger alla förhandsinformation man kan önska sig, säger man.

Alla Laryngförbundets föreningsstyrelser kommer också att erhålla skriftlig information.

Rehabkurser på gång

Laryngförbundets rehabiliteringskurser kommer åter, och årt säkert efterlängttade.

Nu avsierar förbundet att kurser kommer i Eslöv 15-19 mars och på Stensunds Folkhögskola 12-16 juni. Svenska Laryngförbundets kansli svarar gärna på frågor om man ringer 08-655 83 10.

Opererade medlemmar inom förbundet kommer att få skriftlig information om kurserna, säger kursledningen till Lary. Sista anmälningdag är 1 februari för kursen i mars.

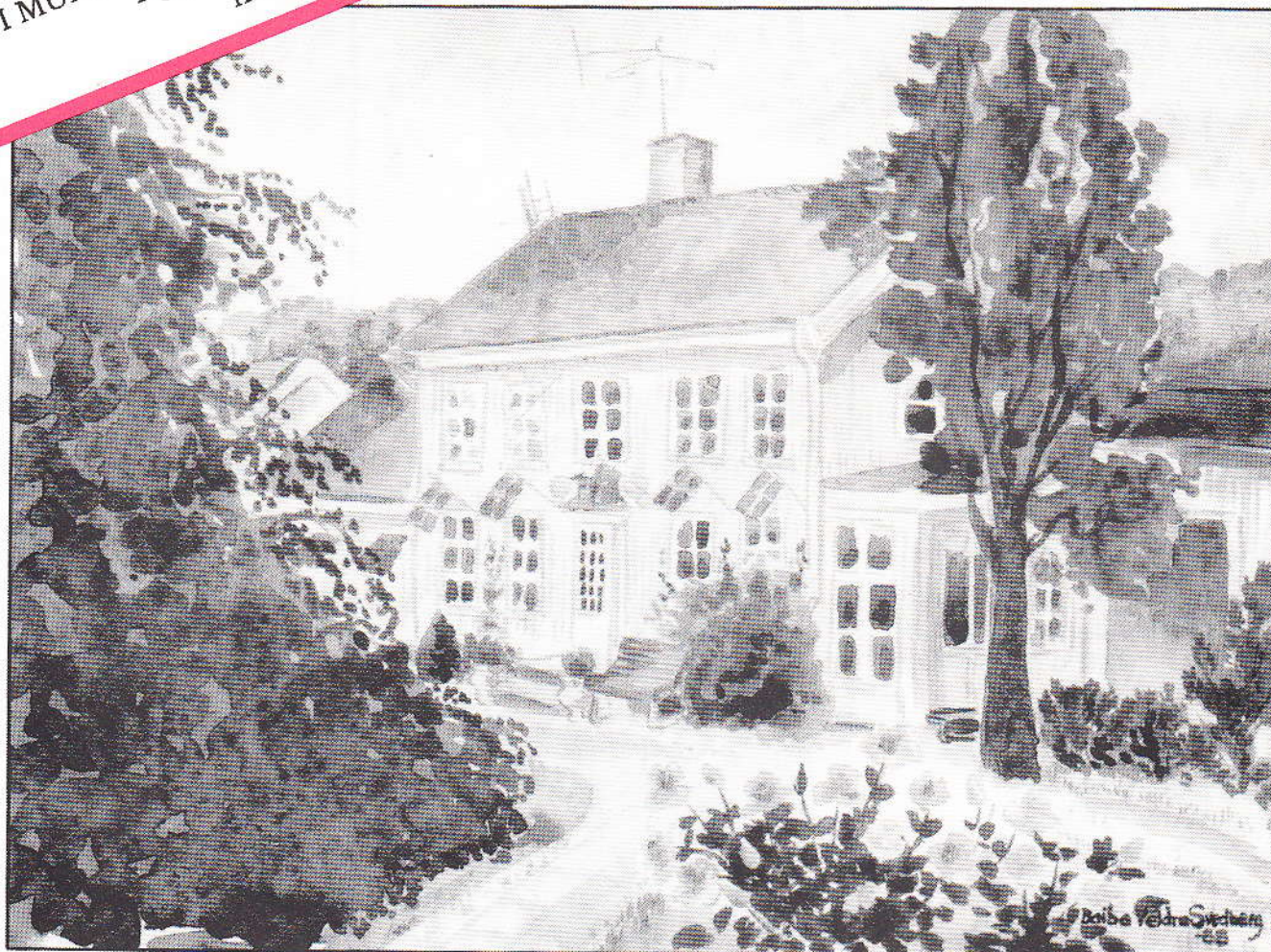
bidragsregler på så sätt att Örebroföreningen inte kommer att ha rätt till bidrag. Per-Arne Herbertson varnade: Kolla så inte liknande regler kommer att gälla i alla landsting.

□ Gert Hall lämnade information om statliga organisationsstödet till SLF under åren 1983-85. Varning för urgröpning av stödet.

□ Elof Bystedt lämnade information om läget i Stiftelsen Laryngfonden. Tillgångarna är i dag c:a 25 miljoner kronor, vilka har att förvaltas av den fristående fonden i enlighet med gällande lagstiftning och fondens stiftelseurkund. (Endast avkastning av fondmedel får utdelas).

LÅT OSS PRESENTERA ÅTORPS HERRGÅRD
I MUNKEDAL, MITT I SÄREGEN, OMBESJUNGEN BOHUSLÄNSK MILJÖ
- en herrgård med hög konferensstandard, lugn och ro,
men också laddad med förslag till äventyr -

ÅTORP

- äventyrens

HERRGÅRD

Den som bestämmer sig för Åtorp -
och allt flera gör det! -
väljer ett helt äventyrsland.

På dom här sidorna finner du det
mesta som din fantasi kan få dej att
längta efter.

Och dessutom:

Åtorps Herrgård är öppen också för
att hjälpa till att komponera pro-
gram, skräddarsydda för dina behov
och dina önskemål.

Här vare' lax!

Det är på Åtorps Herrgård du själv kan fiska lax till din egen lunch, middag eller supé.

Älven (Örekilsälven med laxrekord på 32 kg.!) rinner några

tiofem meter utanför matsalens fönster.

Räkna med applåder då du hivar upp din fångst...

Här vare' spöke!

Åtorps Herrgård är ståndsmässig.

Här håller vi oss traditionsenligt med eget spöke. Dessbättre vistas spöket för det mesta uppe på spökvinden, dit du inbjuds om du törs.

Älgen i trädgården är i betong...

...så älgjakt är det enda vi tyvärr inte kan bjuda på men alldeles intill älgen, under den stora, flerhundraåriga amerikanska bokens grenar finns en grotta,

vi brukar servera en välkomstdrink om vädret tillåter (till och med under måttligt regn...) om gästerna så önskar. I fullkomligt unik miljö, det lovar vi.

Vill du däremot "jaga"

så ordnar vi gärna lerduveskytte. Svårt? Ja kanske, men prova. Det är spännande att se om man kan få lerskärvarna att fara omkring...

Luftgevärsskytte

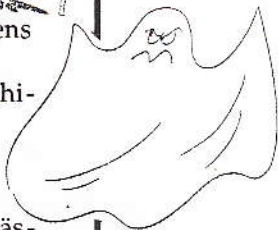
är kul, och används t.o.m. av såväl proffsiga skyttar som jägare för att få övning. Pang!

Nattlig jakt

på poängstigen, med pannlampans lysande - det kan också vara både trevligt och spännande. Prova!

ÅTORPS fantastiska HERRGÅRD

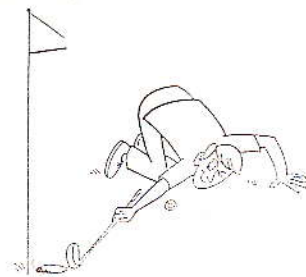
för kurser, konferenser, semester, weekend, utflykter, festligheter...
Ett konferenshotell i ständig utveckling

Danskväll i vacker herrgårdsmiljö.

Koppla av med ett dopp i poolen.

Här vare' golf -

ett paradiset för golfare med höga eller låga handikapp. 18 hål på en verkligt fin bana. Den som inte golfar kan ju roa sig med t.ex. krocket eller boccia - det finns också, liksom tennisbanor i fin-fin trim!
Bara att boka!

I den fina poolen

kan du doppa dej, simma omkring eller ha vattengymnastik som vi också gärna hjälper dej att ordna.

Inled gärna med ett bastubad.

Ty självklart har vi bastu också. Alldeles i närheten finns vårt biljardrum

och bordtennisborden är inom räckhåll.

Ska vi ta en match...

Smutta, smaka, spotta

- ja, så går det till vid professionell vinprovning. Men det är ju inte nödvändigt att vara proffs för att delta i våra vinprovningar.

Mindre proffsigt, kan man också kosta på sig att svälja...

Varpa är faktiskt inte bara för "gojtlänningar"

- även om de är erkänt skickliga. Här kan du träna upp dej så att du kan bjuda dem motstånd och konkurrens. Annars så kastar du bara varpa för att det är kul...

... liksom varierande femkampstävlingar - både inom- och utomhus!

**Sätt os
Vi älskar**

Och långt bort från den
Gotländska varpaön - till Ha-
wai

och en trevlig Hawaii-afton vid
poolen. och, om du så vill, till
något av

The Wild West.

med något som vi torde vara
alldeles ensamma om:
TÅGRÅN!

Mera fredligt alternativ:

Tågresa med tuff-tuff

på museijärnväg till
Gullmarens strand.

På den resan kan vi arrangera
förtäring eller underhållning.
Eller båda delarna.

Men om vi återvänder
till Western

så varför inte en tävlan i
hästsokastning?

Från tågspåret, som vi lämnade för
en stund sedan, till havet och
sjöfarten:

Båtutflykter

på västerhavet - även med se-
gelbåt om så önskas!

Skaldjursbuffet på stranden
eller om så önskas, ombord.

Gillar man mindre farkoster
väljer man naturligtvis
kanotpaddling

som man också kan avsluta
med en festmåltid.

Klippklättring eller
Mountainbike

ytterligare två aktiviteter i vårt
utbud!

**s på prov!
utmaningar!**

ÅTORPS idylliska HERRGÅRD

som mitt i en jättig vardag
bevarat hergårdsmiljön och ger
arbetsro för konferenser, vila och
avkoppling för den som är ledig...
...men som kan låta lugnet
förbytas i äventyrliga avbrott
precis när du vill!

Vi har, vilket uppskattas
mycket,
Storgrill

där vi kan fixa allt från barnens
(eller vuxnas) grillade korv till
en riktig

**Azado . med helgrillat lamm
eller spädgris.**

Och var man vill i samband
med valfria aktiviteter ordnar
vi med

**näringsstillskott i önskad form
eller vätskekontroll!!!**

Det är inte bara scouterna som
lever med parollen: Alltid redo.

Vi gör det också, och med
glädje.

Men åter ut i naturen:

Varför inte ta sig fram på en
välbyggd flotte till

garanterat bra fiskevatten

där vi förvånas om fångsten
uteblir.

Och därefter dags att nämna
**vår värsting - överlevnadskur-
sen!**

Här gör vi inga kommentarer,
vi upprepar bara: Värstingen!!!

Och, du, det är så självklart, så
det höll vi på att glömma. Det
är en glädje för oss att få er-
bjuda

musik till dansen

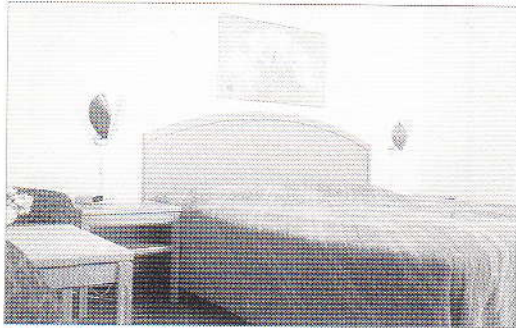
som att vi gör det möjligt för
föräldrar att delta i kurser och
konferenser genom att ordna
barntillsyn!

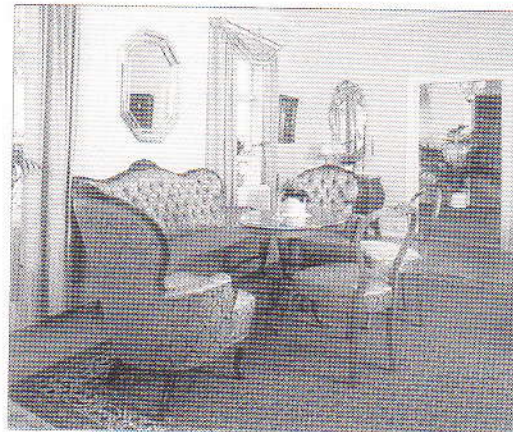
Mera? Javisst. Hitta på något,
föreslå oss, pröva oss, vi tror att
vi kan förverkliga dina
önskemål, så att det blir precis
som du vill ha det!

5 KONFERENSLOKALER
 för upp till 150 personer
10 GRUPPRUM
 av varierande storlek
40 HOTELLRUM
 (2 familjerum, en suite)
 med 88 bäddar

Konferensrummen utrustade med moderna hjälpmedel.
 Alla hotellrum med telefon och tv.
 Matsalar och salonger i genuin herrgårdsstil.

Gästrummen på Åtorps Herrgård är charmigt bekväma.

Mitt i allt det nya och moderna dominerar känslan av det gamla och fina.

18 håls golfbana i vacker slottsmiljö.

Laxfisket väntar utanför hotellet.

ÅTORP HERRGÅRD

förfrågningar, bokningar

- ring: 0524 - 120 00!

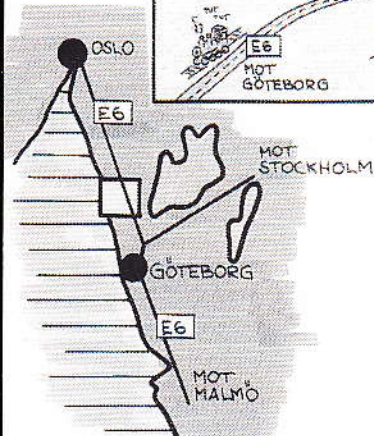
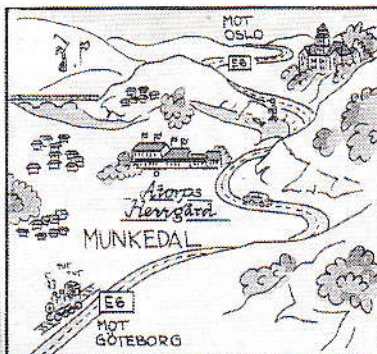
**Åtorp Herrgård är unik - inte bara för konferenser:
 Utflyktsdagar, semester, högtidsfester med omtanke!**
 Du har hittat vårt telefonnummer - du har gjort ett fynd! Ring!

Åtorps Herrgård ligger i Munkedal - i Bohuslän!
 Du kan ta buss (Smögenexpressen eller Osloexpressen)
 från Göteborg (11 mil).

Flyg till Trollhättan (45 min bort med bil).
 Eller: Kom med egenbil eller i abonnerad buss till underbara
 Åtorps Herrgård i Munkedal i Bohuslän!

Nära oss:
 Nordens Ark (om hotade djurarter)
 Havets Hus (med stort akvarium)
 Tanums hållristningar (en resa bakåt i tiden)

Åtorps Herrgård ägs av och drivs
 numera genom Stiftelsen Laryngfonden.

INFORMATÖRER UTBILDAS!

Ge dej själv en chans, manar handikappförbundens Samarbetsorgan, och inbjuder till en folkhögskolekurs på Ädelfors Folkhögskola. Med start redan tidigt i januari 1995.

Kursen går ut på att utbilda informatorer i handikappfrågor för såväl intern som extern information.

Kursen är en sk långkurs, och pågår således från januari till början av juni. Inom den tidsramen ingår fyra veckors praktik och en veckas påsklov.

Men vi är sent ute. Om någon nu vill hänga på är det bråttom med att ge besked till samarbetsorganet (tel. 616 08 00, Christina Jernström eller Jean Claesson). Och ändå blir du sk efteranmäld.

Men tveka inte, om du är intresserad!

Masar och kullor ute och rör på sig...

Laryngföreningen i Dalarna var ute och rörde på sig i augusti, meddelar Larys rapportör från Masriket:

Det handlade om en dagsresa med buss med startpunkt Falun och målet Björkans Pensionat i Enviken. Där hälsade värdparet Rustas välkommen med kaffe och god smörgås. Varefter det blev Envikens gamla kyrka som tog emot. En mycket gammal träkyrka - från 1671 - som fortfarande används vid vissa tillfällen, i varje fall sommartid. Många brudpar vigs i denna ganska unika kyrkobyggnad som fortfarande är i originalskick.

Därefter åter till pensionatet som ligger vackert vid den lilla sjön Björkan. Och så: Det gråmulna vädret gav vilka för solen, och det gav möjlighet till ett informellt föreningsmöte i trädgården! Varpå följde en läcker måltid, som samtidigt användes för utbyte av tankar och åsikter - och alla uttryckte sin uppskattning av utflykten

Holger Andersson

Larynger i Österled

Trots höstväder och turistsäsongens slut vågade sig några Larynger ut på en tre-dagars resa till Åland och Åbo i september.

Här några minnesbilder från resan:

* Sjögång mellan Grisslehamn och Ekerö, men vi klarade smörgåsbordet!

* Käringsunds genuina fiskeläge, där bl a "Saltkråkan" spelades in.

* De karga Getabergen i norr, där vi trots regn hade en milsvid utsikt över Norrhavet.

* Bomarsunds fästningsruiner, beklädda med sexkantiga granitblock. Byggt av ryssarna på 1800-talet, men bombad av engelsk-fransk flotta och sedan sprängd.

* Det ännu äldre Kastellholms slott som sågs på avstånd från värdshuset vid Jan Karls-gården där vi hade kafferast.

* Bussresa till Järsö - en vacker väg över broar och öar.

* Lemströms kanal med sina vackra stränder.

* Färja från Långnäs, 2,5 timmar, via Sottunga till Kökar - en intressant utskärsgrupp. Brudhäll, ett originellt hotell med sneda vinklar såväl in- som utvändigt.

* En inhemsk, kunnig guide, som i kyrkan berättade om livet och platser på ön. Särskilt om Franciskanerklostret. Samlingsplats för katoliker från hela världen varje år på Franciskusdagen.

* Bussfärd över broar och med färjor till öarna Korpo, Nagu och Pargas - och till Åbo.

* Bussrundtur i Åbo och sen middag.

* Och bäst av allt: alla nöjda vid hemkomsten.

Birgit Blange.

Talteknik med röstgenerator

19 av Linköpingsföreningens medlemmar deltog i en "övning" med röstgenerator hos ÖNH-kliniken i Linköping.

Efter en välkomsthälsning av Nils Björck, som uttryckte sin glädje över deltagarantalet i träffen, förklarade chefslogoped Christina Danbolt hur Servox fungerar. Sedan var och en prövat sin Servox och fått den justerad med rätt tonhöjd och styrka. Indelades deltagarna i grupper med Christina, Ola och Lars-Gunnar som gruppleddare.

I grupperna tränade vi uttal och nyansering.

När vi åter samlades och grupperna redovisat sina resultat, var det någon som undrade om vi inte skulle bilda en sångkör. Stämmor fanns ju från sopran till bas. Men vi trodde ändå inte att det skulle bli någon skönsång, så vi avstod.

Efter lunch var det ingenjör Joakim Blomgren som gav oss undervisning om hur vi skulle sköta vår röstgenerator, hur man rengör den och ställer in tonhöjd och styrka.

Han talade också om talförstärkare, hur man bäst laddar batterierna och hur de skall bevaras.

Av samtalen vid den avslutande kaffestunden kunde jag höra att alla var nöjda med dagen.

Även om vi har matstrupstal eller ventil, har vi glädje av att rätt kunna använda röstgenerator vid de tillfällen då vår röst sviker - för det händer ju ibland.

Ett stort tack till Christina och de övriga för en lärorik och trivsamt dag.

Ann-Britt.

"Utflyktslarynger" på kyrktrappan.

SVENSKLEDD UTREDNING INOM EU BERÖR 60-80 MILJONER EUROPEER

Det är en svenskledd utredning som lägger fram sina förslag till EU-kommissionen, och som föreslår förbättringar vad gäller hjälpmedelsområdet i Europa. 60-80 miljoner medborgare inom unionen berörs av förslagen. Så många beräknas tillhöra grupperna funktionsnedsättningar, respektive äldre.

Det är Sveriges framskjutna position inom handikappområdet som anses ligga bakom beslutet att ge just Sverige ledning för projektet.

Under arbetets gång har inte mindre än 21 Europeiska institutioner, organisationer och företag i 12 länder kommit till tals. Ett femtiotal rapporter ligger till grund för de förslag som nu läggs fram. Totalt föreslås insatser på 120 punkter.

Arbetet har genomförts inom ramen för EU-programmet TIDE (Technology Initiative for Disabled and Elderly).

□ ÖKAT BRUKARINFLYTANDE

Brukarna, alltså personer som använder hjälpmedel, föreslås få ett stärkt inflytande över policy- och programbeslut inom AU. Man föreslår bland annat att brukarorganisationer skall tillföras medel ur EUs budget för att delta i EU-arbetet och genomföra gemensamma överläggningar på europeisk nivå.

□ BRISTER I NYTTJANDET AV NY TEKNIK

Det har visat sig att det finns stora brister då det gäller att utnyttja möjligheterna att använda ny teknik i samband med hjälpmedel. Då det gäller att utnyttja utvecklingen inom

telekommunikation, datorstyrda hjälpmedel etc är bristerna stora. I stället riskeras att nya hinder uppstår.

□ MÅNGA OMRÅDEN STUDERADE

Följande exempel på rubriker i den rapport som nu föreslås leda till konkreta förslag, ger bevis för bredden på det nu genomförda arbetet:

- Standardisering, provning och certifiering av hjälpmedel.
- Industrisamarbete
- Juridiska och ekonomiska frågor
- Utbildning
- Försörjningssystem
- Framtida teknikområden.

Lary får säkert anledning återkomma då förslagen slutgiltigt redovisats.

Tack för Billingeus!

Vi fick uppleva några fantastiskt givande dagar på Nordiska Seminariet på Billingeus för rehabilitering av munhåle-cancerpatienter och laryngektomerade. Det är av oerhört stor vikt att vi som vårdpersonal fick träffa patienter och an-

Tack för god juridisk hjälp!

Tack Svenska Laryngförbundet och tack Georg Antal för hjälp till en av våra medlemmar i Uppsala-föreningen. X sökte 1988 om handikappersättning. Avslag i nov. samma år från Försäkringskassan. I mars -89 avtog dåvarande Försäkringsrätten i Mellansverige överklagandet av beslutet. Efter ytterligare många turer med överklaganden med hjälp av juristen Antal kom äntligen - efter sex år(!) - besked om att striden lönat sig och X fick rätt. Resultat: X fick retroaktiv ersättning från mars 91 fram till augusti -94 med 42.624 kronor!

Tack för idogt och envist arbete!

Majny Eriksson.

höriga tillsammans under dessa dagar. Detta ökar förståelsen för oss som vårdpersonal inom tandvården. Vi fick med oss intrycket av vilken otrolig kämpanda dessa patienter besitter. Tack för att vi fick vara med er alla!

Ann Cathrine Barthelson och Katarina Grahmberg, Specialtandkliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala.

SAMTALSGRUPP på gång i Skövde

I slutet av augusti i år hade jag tillfälle besöka Kärn sjukhuset i Skövde för att söka få till stånd en samtalsgrupp där.

Inför besöket hade logoped Sara Engström gjort ett fint arbete och nått en bred uppslutning från sjukhuset, laryngopererade och anhöriga.

Gruppen var ganska stor och då man träffas i en sådan grupp dyker det upp en hel del problem som man måste försöka hjälpa till att lösa.

Här frågades till exempel om möjligheterna att få fram det material som behövs för att "hålla oss igång".

En annan fråga - som tydligen har större omfattning än många tror - är frågan om handikappersättningen. Det tycks fortfarande vara så att Försäkringskassorna runt om i landet har olika uppfattningar om handikappersättningen.

Nästa Skövde-träff har redan ägt rum, men så nära inpå Larys pressläggning att den inte kan redovisas här.

Tack, Sara Engström, för att du höll i trådarna till den första träffen...

Per-Arne Herbertson.

VÄL KOM MEN

ANPASSNINGS- KURSER ÄVEN NÄSTA ÅR!

Även nästa år blir det tillfälle att träffas på anpassningskurser.

Tid och plats:

Elsövs Folkhögskola 15-19

maj

och

Stensunds Folhögskola

12-16 juni.

Inbjudan kommer senare - men ladda upp redan nu för ditt deltagande.

Gösta Stembåge, Göteborg:

MODEORD OCH UTTRYCK

- Etik, Myt, Försumbart, Cementera, Förankra, Dra i långbänk, Utrymme för, Röd-grön röra etc. etc.

- Se där ett litet urval av vad våra representanter i regering och opposition kan "synonymiera". Men av vad? Det går väl an när vi vanliga dödliga till äventyrs kan gissa oss till vad som menas eller avses med dessa uttryck. Men när nämnda representanter inte själva förstår vissa ord eller uttryck de använder i sina argumentationer, då är måttet som man säger i Grönköping. i det närmaste rågat.

- Ta som exempel det gamla ordet ETIK, vilket på relativt kort tid blivit ett modeord av högsta dignitet. Vi möter det dagligen och stundligen i TV, press och radio. Det brukas flitigt, i synnerhet av folk som inte har en aning om ordets betydelse. Men det "går hem" därför att det låter "fint" och bildat. Det yttras ofta flera gånger under ett och samma anförande eller i samma artikel. Då imponerar man stort på tittarna eller läsarna som inte heller har en aning om vad ordet betyder på ren svenska.

- Det verkar som det gamla hederliga ordet MORAL så gott som försvunnit ur vår vokabulär? Kanske inte helt, men det är för gammalt, välkänt och begripligt. Det är ju dessutom inte på långa vägar så "fint" som just - ETIK.

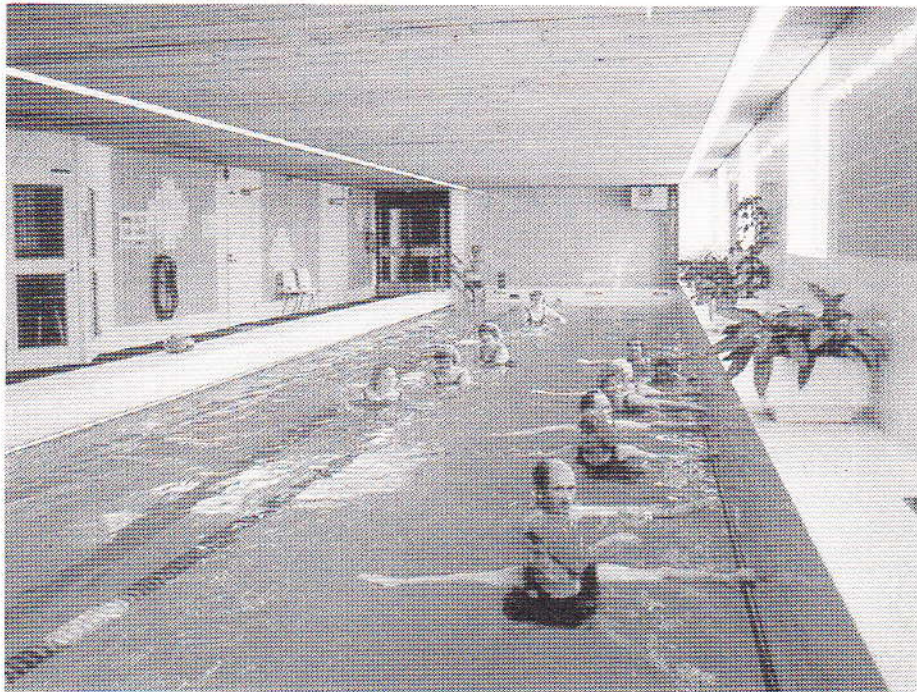
- ETIK är ett grekiskt ord och betyder SEDELÄRA.

- MORAL, av latinets "mos" betyder likaledes SEDELÄRA.

- Dessa båda ord har ett flertal betydelser som t ex uppfattningen om rätt och orätt, nytto- eller välfärds-moral, lycko- och teologisk-, diciplinmoral, ja, listan kan göras lång.

- Ordet MORAL är speciellt intressant därför att i analogi med detta, ofta brukar finnas det franska ordet SENSMORAL, vilket avser den moraliska undermeningen, d v s att man kan lära av en historia eller händelse.

- OK - man får väl försöka hänga med i svammeluttrycken så gott det går. Men, ändå - nån jävla ordning får det vara!

Vattengympa med finska vänner

EN FINSK VECKA PÅ KYRRÖNKAITA

13 personer var vi, som med färja tog oss till Finland, för att i hamn mötas av Curt Åhl - vilken i sin tur på buss förde oss 25 mil in i landet. Till Kyyrönkaita, som bekant en anläggning som disponeras av våra finska vänner.

Här mötte oss omvårdnad med blodtryckskontroll, vattengympa, bastu, avslappningar, lekar och spel och massor av gott att äta.

En underbar vecka, tyckte alla som var med, och hälsar genom

Siv Baglien.

Ja, vilket ställe!

Just hemkommen från Kyyrönkaita, måste jag delge mina positiva erfa-

Habilitering och rehabilitering - 120 projekt har fått 60.4 milj i statliga stimulansbidrag

Inom ramen för rubricerade har Lary noterat följande bidrag:

- Leg. läkaren Eeva Piitulainen, Malmö, 200.000 kr för rehabiliteringsprogram för patienter med svårt emfysem
- Cheföverläkare Johan Alinder, Linköping, 500.000 kr för utveckling av kompetens och alternativa kommunikationsmedel
- Chefsöverläkare Åke Dahlqvist, Umeå, 400.000 kr för logopedutbildning i Umeå för Norrland.

renheter av rehabilitering i finsk miljö.

Vi tillhörde de som fick tillfälle tillbringa fyra dygn i den finska ödebygden i rekreativt syfte. Vilket lyft!

Här fann man allt man kan önska sig; god mat, trevliga finländare med samma problem som vi, bassäng, fyra bastur, vandringsmöjligheter, sjö med fiske och båtar, avkopplande atmosfär. Närmaste samhälle c:a 40 km bort. Kyyrönkaita är väldigt vackert beläget ensamt mitt i skogen vid sjön Kaitajärvi. Det finns en sådan fridfullhet över stället som man aldrig kan finna på andra semesterorter - avkopplingen blev total.

Tillmötesgående personal som anordnade program varje dag och god mat gjorde sitt till. Aktivitet och lekar ger en stark samhörighet även om man inte talar samma språk.

Hit kommer larynger från hela Finland efter operation för att få rehabilitering för en struntsumma varje vecka.

Min undran: Varför har vi inte några möjligheter till någon typ av rekreation i Sverige? Vi har samma behov som våra likställda i Finland.

Astrid Petersson och Timo Räisänen,
Sthlms läns Laryngförening.

AKUPUNKTUR HJÄLPTE MATGLADE SVANTE BLI KVITT SIN BESVÄRANDE MUNTORRHET

- Ett år efter operationen hade jag fortfarande litet svårt att äta och när jag pratade kändes det som sandpapper i munnen. Så jag tyckte det var värt ett försök då jag erbjöds att delta i ett projekt där en tandläkare skulle pröva akupunktur mot muntorrhet hos strålbehandlade patienter.

Svante Edman laryngektomerades på sin 51-årsdag i mars 1991 på öronkliniken, Huddinge sjukhus. Då hade han rökt sedan han var 16 år. Diagnosen var stämbandscancer. Tumören var så stor att hela struphuvudet med stämbanden måste tas bort.

Före operationen genomgick Svante fulldos strålbehandling. Efter strålningen fick han stora problem med muntorrhet.

□ PRATGLAD MATÅLSKARE

- Jag är både matglad och pratälskare, så det blev riktigt besvärligt. Det tog lång tid att få i sig maten. När jag pratade måste jag hela tiden ha ett glas vatten inom räckhåll för att då och då kunna fukta munnen. Annars klitrade tungan fast. Rent röstmässigt lärde sig Svante ovanligt fort att tala med hjälp av den röstventil som några veckor efter operationen sattes in mellan luft- och matstrupe.

Drygt året efter operationen påbörjade Svante akupunkturbehandlingen. Två gånger i veckan satt han 20 minuter i tandläkarstolen med akupunktur nålar instuckna på olika ställen.

- Det värsta var att inte få prata. Jag hade ju nålar instuckna litet varstans runt munnen. Men det gjorde inte ont, även om det var obehagligt när vi kom till fötterna...

Totalt fick Svante 24 behandlingar.

□ NÅGOT HÄNDE

- Jag kan bara konstatera att det så sakteliga började hända något. Det var inte så kruttorrt i munnen längre. Mitt behov av vattenglaset minskade.

I dag är Svante tillbaka i jobbet som byggnadsingenjör - just vid

Huddinge sjukhus - på halvtid. Han är också aktiv i Svenska Laryngförbundet, vilket som bekant organiserar såväl laryngektomerade som munhålecanceropererade patienter.

Inom förbundet träffar han människor som lider så svårt av muntorrhet att de inte klarar att äta tillsammans med andra människor. De isolerar sig och blir socialt handikappade. Svante anser att sjukvården borde erbjuda alla som blivit muntorra efter strålbehandling, akupunktur.

- Förut trodde jag inte ett skvatt på akupunktur, men mina egna erfarenheter har övertygat mej om att det är en behandlingsmetod som ger resultat.

Han ser litet fundersam ut, tvekar innan han fortsätter.

- Jag har lidit av migrän i hela mitt vuxna liv. Men sedan 1991 har jag inte haft ett enda anfall...

Den utsagan förvånar inte tandläkare Maria Blom vid Odontologiska klinikerna, Huddinge, som behandlat Svante Edman.

□ MÅNGA POSITIVA EFFEKTER

- Akupunktur har många gånger även andra effektiva effekter på de muntorra patienter jag behandlar. Jag anpassar också behandlingen efter patientens totaltillstånd. Många rapporterar att de sover bättre, har mindre värk och överhuvud taget mår bättre.

Den studie Svante Edman deltagit i omfattar totalt 40 patienter. Alla har fått strålning riktad mot huvud/halsregionen. Patienterna har remitterats till Maria från onkolog-, öron- och neurologkliniker.

- 20 patienter har fått riktig akupunkturbehandling. 20 har fått vad vi kallar placebo-akupunktur där nålarna sätts mycket ytligt.

Maria är egentligen missnöjd med uttrycket placebo-akupunktur. Så fort man sätter nålar i en patient är det en form av akupunktur även om den är mycket "lätt", framhåller hon. Studiens uppläggning är en eftergift åt den etiska kommittén som inte ville godkänna att kontrollgruppen inte fick någon akupunktur alls.

□ DUBBELBLIND UNDERSÖKNING

Försökspersonerna känner under studiens gång inte till vilken grupp de tillhör. Det gör heller inte de laboratorieassistenter som före, under och efter behandlingen mäter både ostimulerad och stimulerad saliv hos deltagarna.

- Totalt ger jag 24 behandlingar. En första behandlingsperiod omfattar 12 gånger under sex veckor. Sedan kontrollmäter vi, gör en två veckors paus, kontrollmäter igen, kör de resterande 12 behandlingarna och mäter igen när hela behandlingen genomförts. Därefter följer jag upp efter tre, sex och tolv månader.

I andra undersökningar har Maria följt patienterna under flera år. Som längst har hon mätt under sex års tid på en kvinna.

- Det jag sett under de här åren är att salivkörtlarna behöver lång tid för att komma igång och stabilisera metabolismen. Man kan ibland behöva sätta in stödbehandling efter något eller några år. Hos patienter, som på grund av sjunkande eller inte tillräckligt förbättrade värden fått ytterligare behandling efter två, tre år kan man då uppnå stabilt förbättrade värden.

Ännu dröjer det minst ett år innan Maria har alla resultat i sin hand och

kan publicera en heltäckande utvärdering. Flera pek är dock publicerade i dagsläget.

α KLAR TREND

Kan hon redan nu se någon trend i materialet?

- Ja, framförallt vad det gäller ostimulerad saliv. Där har 60 procent av experimentgruppen, det vill säga dom som får den riktiga behandlingen, en signifikant förbättring redan efter 12 behandlingar.

För att salivproduktionen skall räknas som förbättrad måste den ha ökat med minst 20 procent jämfört med utgångsläget. Hos kontrollgruppen hade 40 procent en förbättring efter samma tid. Efter full behandling, det vill säga 24 gånger, hade båda grupperna ytterligare någon förbättring.

En annan positiv effekt Maria tycker sig se är att salivens konsistens hos de behandlade patienterna också förbättras.

- Saliven blir mera lättflytande och smörjer därmed bättre. Den sega, tjocka saliven efter strålbehandling är ofta ett mycket stort problem för patienterna.

α FÖR LÅG VILOSALIV

Hur såg mätningarna ut för Svante Edmans del? Motsvaras den upplevda förbättringen av ökad, uppmätt salivproduktion?

- Ja. När vi började var det framförallt vilosaliven som var för låg. Hans värden fluktuerade litet under behandlingens gång men ett år efteråt stabiliserades de och var normala; 0,42 ml/min för ostimulerad och 1,26 ml/min för stimulerad saliv. Att akupunktur också påverkar det psykiska välbefinnandet är väl känt, säger Maria.

- Placeboeffekter finns i varje form av behandling. Hjälper det patienten är det positivt.

Vilka är då akupunktorens nackdelar?

- En del patienter blir trötta av behandlingen. En annan nackdel är att man får blåmärken av nålarna, men de försvinner snart.

α SKEPTIKERNA FORTFARANDE MÅNGA

Akupunktur betraktas fortfarande av många läkare och tandläkare i

HO HAR FÅTT IN DE FÖRSTA ANMÄLNINGARNA

Handikappombudsmannen har fått in de första anmälningarna om diskriminering av handikappade.

Bland de första breven som den nya myndigheten Handikappombudsmannen fått in efter sitt inrättande den 1 juli fanns en anmälan från Handikappförbundens samarbetsorgan rörande ett fall av diskriminering av en funktionshindrad kvinna i Lund.

En restaurang- och diskoteksägare anmälde för att han hade hindrat den unga kvinnan att komma in på diskoteket med sin rullstol, fastän det var fysiskt möjligt.

Hon kom visserligen in, men utan rullstolen, och fick veta att hon helst borde gått någon annanstans, eftersom "det fanns risk att hon kunde svimma, med rullstol och allt(!)"

Nu har HO svarat på denna anmälan och dessutom framhållit att HO anser det bra att få kännedom om sådana här fall, så att man kan uppfylla sin skyldighet att informera om handikappades rättigheter - att personer med funktionsnedsättningar skall behandlas på samma sätt som andra i samhället.

Restaurangägaren har fått ett skarp formulerat brev där HO påpekar att oavsett om en person är funktionshindrad eller ej så skall man bemötas korrekt. Dessutom förutsätter HO att diskoteket inte upprepas sitt kränkande bemötande av gäster med funktionsnedsättningar.

HO HAR FÅTT EGEN JURIST

HO har numera fått en egen jurist: Eva Falkenberg, som tidigare arbetat med diskriminering på etniska och könsmissiga grunder.

Juristen vill påpeka att hon inte har rätt att vara processförare och att hon inte är någon överklagningsinstans i enskilda ärenden. Däremot vill hon gärna ha principiella fall, som hon och HO kan använda för att påverka mera "Handikappsamverkan" - utan att påpeka att juristen därmed är ganska maktlös.

Rehab kritiserar

Riksrevisionsverket har i en rapport kritiserat försäkringskassornas insatser i rehabiliteringen.

Utredningarna är bristfälliga och kommer för sent. Den som är berörd lyssnar man inte på, säger verket i sin rapport.

- Elva av landstingen har arrangerat konferenser om hjälpmedel och hjälpmedelsförsörjning för kommunernas socialarbetare m.fl. Till flertalet konferenser inbjöds representanter för handikapprörelsen.

Sverige med viss skepsis. En bidragande orsak tror Maria är att det funnits så många oseriösa utövare och att kontrollen av utövarna tidigare varit för dålig.

- I flera Europeiska länder får bara läkare, tandläkare och veterinärer utbilda sig i akupunktur. Där är behandlingen också etablerad och respekterad på ett helt annat sätt.

Sin tandläkareutbildning har Maria fått i Sverige. Det är också här hon skaffat sig en sexårig akupunkturutbildning. Men hon är född och uppvuxen i Polen och har en polsk magisterexamen i biologi.

- Där måste man till och med vara specialkompetent inom ett visst område innan man tillåtes utbilda sig och använda akupunktur inom detta område.

Intresset ökar dock klart för akupunkturbehandling bland både läkare och tandläkare i Sverige.

- Förutsatt att salivkörtlarna inte är helt utslagna kan akupunktur framgångsrikt användas för behandling av strålbehandlade, muntorra patienter. Akupunktur lämpar sig också väl för behandling av patienter med muntorrhet av annan orsak, t ex vid Sjögrens syndrom.

Monica Sterner-Juto, leg. logoped, medicinsk frilansjournalist..

Larys redaktion
tillönskar alla
Larys läsare
GOD JUL
GOTT NYTT ÅR

LARYNGFÖRBUNDETS
KANSLI
önskar er alla
EN GOD JUL
och ETT GOTT NYTT ÅR

GOD HELG
GOTT NYTT ÅR
*
STIFTELSEN
LARYNGFONDEN

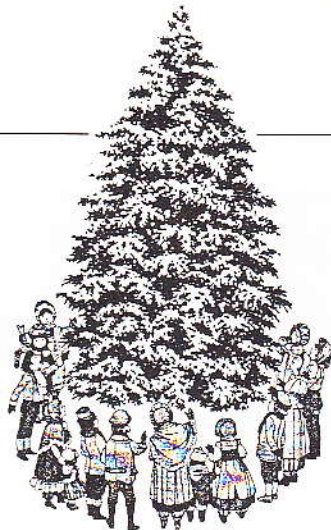

Herrgårdens personal
önskar alla
Larys läsare
och alla gäster
en god helg och
ett gott nytt år!

Tack för er medverkan!
God Helg - Gott Nytt År!
"Munhålcancerprojektet"

UPPSALAFÖRENINGEN
önskar alla
EN GOD JUL
och
ETT GOTT NYTT ÅR

GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR
önskar
LARYNGFÖRENINGEN
i
ÖREBRO OCH VÄRMLANDS LÄN

Södermanlands läns
Laryngförening
önskar Er alla en God Jul och
Ett Gott Nytt År

LARYNGFÖRENINGEN
i
DALARNA
tillönskar alla läsare
GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

SÖDRA SVERIGES
LARYNGFÖRENING
önskar Er alla
EN GOD JUL och
ETT GOTT NYTT ÅR

Svenska Laryngförbundets med-
lemmar
och alla som bidragit till
1994 års verksamhet
tillönskas
GOD JUL och GOTT NYTT ÅR.
*
SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET
Förbundsstyrelsen

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR
önskar

Anna-Lisa och Per-Arne
Herbertson
Kumla

Med tack för gott samarbete
ännu ett år,
en tillönskan om en angenäm
helg och ett gott nytt år!
Stockholmskonsult
Folke Eriksson AB

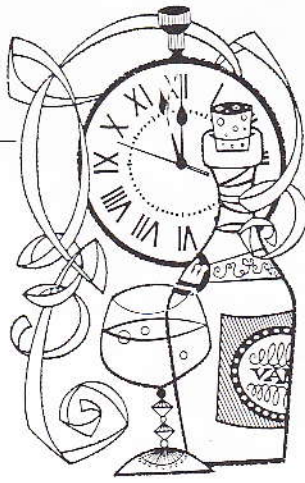
ENSKEDE OFFSET
tackar för visat förtroende under
1994
med en tillönskan om
God Jul och Ett gott Nytt År.

STOCKHOLM

Lilly och Åke Amnelius
Harriet Andersson
Maj-Britt och Hugo Asikainen
Curt och Ingegerd Bengtsberg
Allan Blomqvist
Per Brännmark
Karin Cedin
Rune Emterborn
Inga-Britt och Folke Eriksson
Birgit och Rolf Fischer
Birgitta Gustavsson
Karl-Erik Hjulström
Rut och Robert Hollari
Gustaf Larsson
Gunhild Lundqvist
Scea Meyer
Rune Mohlin och Leikny
Margret Nordblom
Eila och Vesa Piila
Gunnar Schneider
Anna-Lisa Sundberg
Henry och Lizzie Svanström
Lilly Westberg
Ulla och Rune Wester

UPPSALA LÄNS
LARYNGFÖRENING
önskar sina medlemmar
God Jul och Gott Nytt år
#

Adolfsson, Inga
Ahlbom, Kaj o. Hatty
Ahlström, Emy
Barthelsson, Ann Catrine
Belin, Vivan
Beling, Gunilla
Berglund, Hans o. Gudrun
Blom, Ingvar o. Lilly
Cakaar, Inga-Lill
Elven, Hans-Åke
Eriksson, Erik o. Mildrid
Eriksson, Sven o. Majny
Gränström, Magnus
Hanson, Inge
Johansson, Helny
Landewall, Viola Larsson, Gun-
Marie Lindhe, Anna-Lisa
Lindqvist, Elise
Löfblad, Serry
Magnusson, Ingrid
Naujoks, Gerhard o. Erika
Nyström, Lena
Paulsson, Lars-Olof
Persson, Helena
Pettersson, Sonja
Platin-Danielsson, Elisabeth
Sekulic, Milivoj o. Lillie
Reiter, Arne
Skedebäck, Ann-Charlotte
Staffansson, Sven o. Britta
Thorsson, Elsa
Wiklund, Birgitta
Wiklund, Rune o. Elsa
Åhlin, Dagny
Östh, Svea
Östlund, Yvonne

Ask, Karl-Erik, Linköping
Andersson, Eivor o. Kjell,
Finspång
Andersson, Monica,
Timmernabben
Aurell, Marianne o. Gunnar,
Linköping
Brynielsson, Paul, Borgholm
Björck, Birgit o. Nils, Borensberg
Berndtsson, Margareta,
Linköping
Claesson, Karin o. Torsten,
Fliseryd
Carlsson, Astrid o. Nils, Tranås
Carlsson, Kerstin o. Kurt,
Linköping
Danbolt, Christina, Ljungsbro
Eriksson, Ann-Britt o. Karl-Erik,
Finspång
Gardelin, Ola, Motala
Håkansson, Anna o. Sigvard,
Torsås
Holgersson, Lilly o. Eskil,
Linköping
Holmberg, Eva, Linköping
Isberg, Maj-Britt, Tranås
Jonsson, Bengt, Kalmar
Johansson, Elsie o. Bertil,
Linköping
Lorentzon, Verber, Gislaved
Lindström, Ella, Gnosjö
Lantz, Ellinor, Norrköping
Lundgren, Jan, Linköping
Parmerud, Ing-Britt, Månsarp
Pettersson, Edit, Uppsala
Runman, Irene, Nyköping
Swall, Christina o. Manne,
Valdemarsvik
Svensson, Maj-Britt, Linköping
Sigefjord, Senja, Linköping
Wirsén Margit o. Lennart,
Västervik

LINKÖPING

Personalen på Öron-Näsa-Hals
avdelning 27
Universitetssjukhuset

Aspling, Eva o. Carl, Tranås
Adolfsson, Solvig o. Lars-
Gunnar, Ljungsbro
Axelsson, Linnéa o. Sölve, Eksjö

SVANTE EDMAN är en av de flitiga medlemmar i Stockholmsföreningen som ofta är ute i skolorna och berättar om sin rökning och sitt handikapp. I nov. var han tillsammans med Larys red. på Hagalundsskolan i Solna, där han inför tre klasser i årskurs 8 bl.a. visade Laryngförbundets video "Hjälpredda kring laryngektomi". Bilden: Svante visar skolans sjuksköterska BIRGITTA PERSSON broschyren "Vi pratar annorlunda".

Laryngförbundets
opererade medlemmar
uppmannas:

Sänd in enkäten!

Samtliga opererade medlemmar, tillhörande Svenska Laryngförbundet, har erhållit en enkät om "Livskvalitet". Fortfarande saknas ett antal svar på enkäten, säger förbundets kansli, som nu uppmanar alla eftersläntare att ge sitt svar!

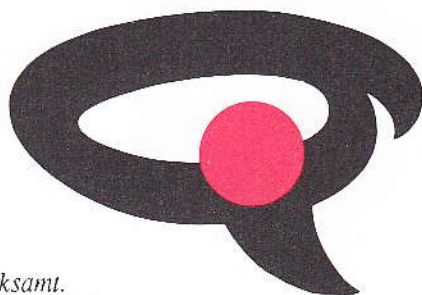
Bo Persson invald i cancerfondens styrelse

Bo Persson, som tillhör Svenska Laryngförbundets ledning, har invalts i styrelsen för Cancerfonden för perioden 1994-97.

LARYNGFONDEN - öppen för bidrag!

LARYNGFONDEN - en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet - står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

*Bidrag till fonden mottages tacksamt.
Postgiro 918258-5. Bankgiro 5793-0661.*

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt på hjälpmedelsområdet, inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landstingskommun och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

Ansökan om bidrag insändes till LARYNGFONDEN,
Barks väg 14,
170 73 Solna

Utdelning ur fonden sker två gånger/år. Ansökningar skall ha inkommit senast 1 mars respektive 1 september. (Ansökan sker på fastställd blankett som kan beställas pr tel. 08-655 40 01.)